BUDAPESTI ÜGYÉSZSÉG
1920-FEB. 20
ÁTVÉTEL

Budapest, 1920. 71-ik évfolyam. 45. szám. Szombat, február 21

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egy hóra... 20 kor. — fill.
Negyedévre 56 « — «
Fél évre... 110 « — «
Egész évre 220 « — «

Egyes szám ára: Budapesten, vidéken és a pályaudvarokon 80 fillér.

PESTI NAPLÓ

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL: Budapest, Rákóczi-ut 18.
TELEFON: József 62—30, 62—31, 62—32, 62—33, 62—34. Nyomda: 54—39.
Felelős szerkesztő: József 62—36.
Igazgatóság: József 62—35.

Renner ur válasza

Bármilyen csábitó is lenne azokról a titkos társaságokról és a kereszténység örve alatt elkövetett gaztettek ama sorozatáról beszélni, amelyekről *Huszár* Károly miniszterelnök mai beszédében a nemzetgyülés előtt említést tett, — le kell mondanunk erről a kétes gyönyörüségről.

Előttünk van *Renner* urnak, az osztrák köztársaság kancellárjának Nyugatmagyarország dolgában mondott beszéde, s ez — ne vegyék sértésnek a titkos társaságok és a kereszténység örve alatt müködő speciális egyesületek — mégis csak fontosabb, mint az ő sajátságos világnézletük.

Ebben a beszédben *Renner* ur kereken elutasitja a magyar kormánynak a két állam között létesitendő szabad forgalomra vonatkozó ajánlatát. Ez az elutasitás ugyan nem ér bennünket váratlanul, de még igy is sulyos természetünek itéljük. Hiszen hazai földünk egy részéről van szó, arról, amelyikről az idegen azt meri mondani, hogy neki ahhoz joga van, s arról semmi körülmények között sem mond le. Nemde, ez van akkora fontosságu, mint a titkos társaságok fekete vagy fehér listája?

Gondoljuk csak meg józan fejjel — menynyit sujtott már bennünket a sors rövid pár hónap alatt. Gazdaságilag oly mélyre sülyedtünk, hogy a háboru előtt erre a sülyedési fokra szédülve néztünk volna le. De ezt a koldusszegénységet könnyed fricskaszámba vesszük ahhoz képest, hogy Északon, Délen, Keleten vármegyéket szakitottak le testünkről. Ellenségeink sürü kórusa azt harsogja fülünkbe, hogy ez megmásithatatlan, igy lesz, igy megcsonkitva kell tovább élnünk. Mi ugyan nem hiszszük ezt, szentül meg vagyunk győződve, hogy amit most demarkációs vonalnak neveznek, rövid idő mulva csak történelmi emlék lesz, — az a gondolat azonban, hogy ezt a demarkációs vonalat még meghosszabbithatják, Nyugaton is meghuzhatják, pörölycsapásként kell, hogy hulljon minden magyar szivre.

Amikor Renner ur a saint-germaini békeszerződésre üt, s erre hivatkozva szólit fel bennünket, vonuljunk ki Nyugatmagyarországból, nem tudunk másra eszmélni, mint arra, hogy megint elszakitani akarnak tőlünk egy jó darab magyar földet és ezeréves hazánkat ismét szükebbre szeretnék szabni.

Ebben a követelésben, természetesen, nincs jog, nincs méltányosság, nincs következetesség. A győző elvakult akarata ez, éppen olyan, mint a többi diktálás. De éppen olyan gyümölcsöket is fog teremni. Téved az osztrák kancellár, ha azt hiszi, hogy ha követelése mellett megmarad, a csonka Magyarországban ugyanolyan szomszédot talál, mint a régiben. Azt a 250 községet soha nem tudná elfelejteni ez az ország; s éppen ugy, mint a multban, Ausztriától való kizsákmányoltatásunk lehetetlenné tette az osztrák császársággal az egészséges normális viszonyt, éppen ugy lehetetlenné tenné a lehasitott rész az osztrák köztársasággal a becsületes összeköttetést. A Lajtán tul a régi politikát folytatják. Csak az orruk hegyéig néznek.

Ez azonban nem változtathat a mi teendőinkben. Nekünk kötelességeink vannak, azokhoz hüeknek kell maradnunk. Össze kell fogni és meg kell szervezni a nemzetet. Igazán itt az ideje, hogy a titkos társaságokat és egyéb kelevényeket levágják az ország testéről.

Huszár a titkos társaságok ellen

A miniszterelnök Somogyi Béla meggyilkolásáról — A kormány és a fővezér eltiporja a rendbontókat

(Saját tudósitónktól.) A *Somogyi* Béla ellen elkövetett alávaló politikai gyilkosság hatása alatt ült össze pénteken a nemzetgyülés. Nyugtalanság, ideges vitatkozás előzte meg a tanácskozást, az egész parlament átérezte, hogy itt nem egy ember egyszerü megöléséről van szó, elértünk az utolsó stációig, most már nem elégszik meg a közvélemény nyilatkozatokkal, elitélő deklarációkkal, tetteket vár, tudni akarja, az anarkia lett-e urrá ebben az országban, vagy a jogrend.

Megelégedéssel állapithatjuk meg, hogy a nemzetgyülés tagjait pártkülönbség nélkül az a felfogás hatja át, hogy össze kell morzsolni, be kell börtönözni, ha kell, a bitóra juttatni azt, aki felboritja az ország rendjét és orvtámadást intéz a konszolidálásunkon fáradozó államférfiak ellen. Azt is tudja minden mértékadó tényező, ha nem sikerül megállitani az őrület extázisát, menthetetlenül elpusztulunk.

A pénteki ülésen majdnem mindegyik pártnak a képviselője fel akart szólalni, hogy elmondja az aljas merényletről a maga véleményét. A felszólalások azonban elmaradtak, mert *Huszár* Károly kijelentette, hogy minden interpelláció nélkül nyilatkozni kiván Somogyi Béla meggyilkolása ügyében és a kormány nevében olyan kijelentést szándékozik tenni, amelyet véleménye szerint a Ház minden oldalán helyeselni fognak. Az ülés megnyitása előtt gróf *Andrássy* Gyula azt mondta a folyosón, hogy *a lehető legsürgősebben és pártatlan szigorral* kell eljárni Somogyi Béla meggyilkolása ügyében, *Prohászka* Ottokár utalt arra a szentbeszédére, amelyben az ilyen tettek elkövetőit *fehér Lenin-fiuknak* mondotta, *Friedrich* István hadügyminiszter pedig oda nyilatkozott, hogy augusztus 7-ikéig visszamenőleg rendes hadbirói vagy törvényszéki uton felül kell vizsgálni minden hasonló esetet, mert gyilkos és gyilkos közt nem ismer különbséget.

A nemzetgyülésen *Huszár* Károly miniszterelnök mondott energikus hangu, hatásos beszédet. A Ház minden oldalán helyeseltek, amikor kifejtette, hogy meg kell szünni az anarkiának, *elég volt a gyilkosságokból*, elég a vérből, sem a kormány, sem a fővezér nem fogja eltürni, hogy *titkos társulatok alakuljanak*, amelyek Budapesten és a vidéken garázdálkodnak.

Erős szavakkal fejtette ki a miniszterelnök és kijelentését tomboló taps kisérte, hogy *a kormány a sötét hatalmakkal fölveszi a küzdelmet*, ha vannak ilyenek, azokat fel kell oszlatni, be kell csukni és ha szükség van rá, fel kell akasztani.

A Ház zugó helyeslése biztosithatta a miniszterelnököt arról, hogy ebben a törekvésében az egész nemzetgyülés támogatására számithat.

A nemzetgyülés ülése

A nemzetgyülés mai ülését délelőtt háromnegyedtizenegy órakor nyitotta meg *Rakovszky* István, a nemzetgyülés elnöke. Az ülés jegyzőkönyvét *Frühwirth* Mátyás vezette. A napirenden a mult ülés jegyzőkönyvének hitelesitésén kivül a tanácskozó osztályok kisorsolása és a bizottságok megválasztása szerepelt.

A jegyzőkönyv hitelesitése után az *elnök* jelenti, hogy *Ferdinándy* Gyula mandátuma ellen peticiót adtak be.

A miniszterelnök nyilatkozata

Ezután Huszár Károly miniszterelnök emelkedett szólásra. Azzal kezdte beszédét, hogy a *politikai gyilkosságok hosszu láncolatában*, amelyek 1918. október elseje óta történtek Magyarországon, megrenditő ujabb eset történt, amely kötelességévé teszi, hogy egész erkölcsi felháborodással, a magyar kormány szavával tiltakozzék az ilyen és hasonló események ellen s elháritson minden látszatot, mintha bárki volna ebben az országban, *akár polgári, akár katonai* személy vagy hatóság, aki egy pillanatig is hajlandó volna eltürni azt, hogy hasonló esetek az országban megismétlődjenek. *(Élénk helyeslés és taps minden oldalon.)*

Somogyi Bélát, a *Népszava* szerkesztőjét meggyilkolták. Ebben a pillanatban a nyomozás adatai még nem alakultak ki annyira, hogy tájékoztathassa a nemzetgyülést, sőt nem is kivánatos, hogy a részletekről beszéljen, de annyit határozottan mondhat, hogy

a kormány az összes hatóságokkal egyetértésben mindent el fog követni, hogy a legerélyesebben és a legenergikusabban kikutassa a tetteseket és kézrekeritésük után statáriális biróság elé állitsa azokat.

Ebben az országban végre *meg kell szünnie az anarkiának!* Elég volt a gyilkosságokból, elég volt a vérből. Nem akarok — ugymond — ellen-Szamuellyket látni és nem fogjuk eltürni, hogy olyan emberek, akiknek a keresztény morálról, tisztességről fogalmuk sincs, keresztény jelszavak ürügye alatt hasonló dolgokat kövessenek el, mint azok, akik az országot vérözönbe boritották.

Sem a kormány, sem a hadsereg, sem a fővezér, sem semmiféle hatóság ebben az országban nem fogja eltürni, hogy titkos társulatok alakuljanak, amelyek Budapesten és vidéken garázdálkodnak

és az ország jó hirnevét és becsületét a külföld előtt bemocskolják. Azok, akik ilyen dolgot tesznek, nem tudják, hogy milyen *nagy károkat okoznak* az országnak. (Ugy van! Ugy van! Élénk helyeslés.)

A titkos társaságok ellen

Szükségünk van arra, hogy a forradalmi szervedélyeket, *a bünös hajlamokat minden eszközzel letörjük* és a kormánynak szüksége van arra, hogy ebben az ügyben az egész nemzetgyülés erejére támaszkodjék. (Ugy van! Ugy van! Éljenzés minden oldalon.) És én meg vagyok győződve, hogy ennek a nemzetgyülésnek minden egyes tagja azt vallja, amit én, hogy biráskodni és büntetni ebben az országban csak a *törvényes biróságnak lehet*. Akik ezenkivül *önbiráskodást gyakorolnak*, azok közönséges gonosztevők, közönséges gyilkosok, akikkel szemben a törvény teljes erejé-

vel kell eljárni. (Élénk éljenzés és taps a Ház minden oldalán.)

A forradalom első lázas napjaiban történtek és történhettek ilyen események. Én ezeket sem védem, de ezeket esetleg meg lehet érteni. Nem védem azért, mert bünt bünnel jóvátenni nem lehet. (Ugy van! Ugy van!) Most azonban, minthogy együtt van a nemzetgyülés, *ezekkel a sötét hatalmakkal és sötét emberekkel* fel kell venni a küzdelmet, bármibe kerüljön is. (Élénk helyeslés.)

Ha vannak ilyen sötét hatalmak, akkor azokat fel kell oszlatni, be kell csukni és ha szükség van rá, fel kell akasztatni

azokat, akik a béketárgyalások napjaiban a magyar nemzet jóhirnevét, becsületét az egész világ előtt bemocskolják. (Nagy taps.) Nagy érdeke az országnak, hogy olyan elemek, akiknek sejtelmük sincs arról, hogy ennek az országnak milyen a helyzete a külföld előtt, napról-napra ujabb botrányokat ne csinálhassanak, ne tüntethessék fel a helyzetet ugy, mintha *a kormány vagy bármilyen magyar hatóság ezekkel a bünténnyekkel egyetértene.* Ennek az országnak egész közönsége és a nemzetgyülés el van határozva, hogy azoknak a forradalmi módszereknek, amelyek 1918. október óta napirenden vannak, véget fognak vetni. *(Élénk helyeslés és taps minden oldalon.)*

A fővezér szava

Jogrendre, törvénytiszteletre és a törvények uralmára van itt szükség. Helyre kell állitani az állami rendet és mindenki, aki az ellen vét, *érezzé jogja az államgépezet sujtó kezét.*

Annál nagyobb kötelességünk nekünk ez, mert mi tudjuk, hogy mi volt az, amikor büntetlenül lehetett ebben az országban gyilkolni. Mi saját magunkon éreztük a terrort és mi, akik kijöttünk a börtönből és nem jutottunk a vértanuk sorára, tudjuk azt, mit jelent, amikor büntetlenül gyilkolhatnak le embereket. (Ugy van! Ugy van!) *A mi lelkünkben nem ég a boszu érzése.* Azt akarjuk, hogy *a rend helyreálljon az országban.* Bárki, aki akár jobboldali, akár baloldali terroral irritálja ezt a rendreirányuló törekvésünket, ujabb viharok magvát veti el, esetleg ujabb forradalmakra ad alkalmat. Mi el vagyunk szánva, hogy *ezeket az elemeket a törvény erejével megbüntetjük,* hogy ne történhessenek a jövőben olyan események, amelyek felizgathatják azokat a tömegeket is, amelyek most már legjobb uton vannak arra, hogy végleg szakitsanak azzal a bünös korszakkal, amely a multban itt volt. (*Élénk éljenzés.*)

Megnyugtatni kivánom itt erről a helyről a nemzetgyülést és az egész magyar közvéleményt, hogy minden tényező ebben az országban azon lesz, hogy ennek *a bünténynek összes adatai kiderittessenek,* azok, kik a büntényt elkövették, példát statuáló büntetésben részesüljenek és megtesszünk minden preventiv intézkedést arra nézve is hogy hasonló dolgok a jövőben elő ne fordulhassanak.

Kérem a közönséget, járjon a kezére a rendőrségnek és az ügyészségnek, hogy ugy ez az eset, mint bármely más büneset a legteljesebben kiderittessék. Fel vagyok hatalmazva annak kijelentésére is, hogy *a fővezér erősen el van határozva, hogy az egész katonasággal segitségére siet a közbiztonságnak,* a nyomozás minél eredményesebb és sikeresebb lefolytatására. (Élénk taps.) Méltóztassanak minden irányban megnyugtatólag hatni a közönségre, mert nagyon tartok attól, hogy ezek az események a társadalmi békét ujra megzavarhatják. Ugy a munkásságot, mint a polgárságot arra kérem, hogy az eseményeket ugy mérlegeljék és ugy értelmezzék, hogy abból ujabb bonyodalom ne származhassék. A szerencsétlenséget meg nem történtté tenni nem lehet, de meg fogjuk tenni azt, hogy szigoru büntetéssel sujtjuk a bünösöket.

Kérem a nemzetgyülést, méltóztassék ezen bejelentésemet tudomásul venni és kérem ebben az ügyben az egész nemzetgyülés erkölcsi támogatását. (*Hosszantartó lelkes éljenzés és taps.*)

A napirend

Az elnök ezután bejelenti, hogy napirend előtti felszólalás tárgyában *határozat nem hozható* és ezért áttérnek a napirend tárgyalására. Elsősorban *a tanácskozó osztályokat sorsolták ki.* Ezután áttértek *a bizottságok* megválasztására.

Az elnök ezután azt javasolta, hogy a legközelebbi ülést *hétfőn délelőtt tiz órakor* tartsák és annak napirendjére a jegyzőkönyvhitelesitések után az összeférhetetlenségi állandó bizottság megválasztott elnökének és tagjainak esküttételét és a további intézkedéseket tüzzék.

A napirendi javaslat elfogadása után a nemzetgyülés ülése egy órakor véget ért. Az ülés befejezése után *a parlamenti bizottságok* és osztályok megválasztott tagjai összeültek az elnök által kijelölt helyiségekben és az előirt szabályok szerint bizottságokká és osztályokká alakultak.

Ujabb fuziós kisérletek

Szmrecsányi György akciója — Pártközi konferencia a házfeloszlatás jogának kérdésében

(Saját tudósitónktól.) A pártok annak a beszédnek a hatása alatt állnak, amelyet a miniszterelnök a nemzetgyülés pénteki ülésén a döbbenetes politikai gyilkosság ügyében tartott. Általános a felfogás, hogy nemcsak a forradalmakból és puccsokból legyen már elég, hanem a nyilatkozatokból is, amelyeket kongruens *tetteknek* kell végre követni. Politikai körökben biztosra veszik, hogy már legközelebb erélyes lépések történnek azoknak a *titkos társaságoknak* a leleplezésére és feloszlatására, amelyekre a miniszterelnök beszédében célzott és amelyek a nyomozás eddigi adatai szerint a gyilkosság értelmi szerzőihez közel állanak.

Az ideiglenes államfőről és az alkotmányosság helyreállitásáról szóló törvényjavaslat benyujtására csak a hétfői ülésen kerül a sor. Ebben a kérdésben pénteken *pártközi konferencia* volt, amely hosszabb vita után ugy döntött, hogy a kormányzó házfeloszlatási jogát korlátozza. Az értekezleten részt vett gróf *Andrássy* Gyula is, aki, mint a *Pesti Napló* olvasói tudják, tegnapi nyilatkozatával a korlátlan feloszlatási jog hive.

A keresztény blokk két pártjában még mindig vannak, akik a fuziós törekvések sikerében biznak. Ujabban *Szmrecsányi* György propagálja a fuziónak a kisgazdapárt által határozottan visszautasitott eszméjét és a nemzetgyülés hétfői ülésén állitólag fel is szólal ebben az irányban. A kisgazdapárt körében hallani sem akarnak a fuzióról és mosolyogva fogadták azt az álhirt, amely szerint a sokorópátkai *Szabó* István szintén hive a fuziónak.

A kormány távozása jövő héten lesz aktuális. Jövő hét végére várják a kormányzó megválasztását, amit nyomon követ majd a *Huszár*-kabinet lemondása és a miniszterelnök deszignálása. Politikai körökben változatlanul *Rubinek* Gyulát tartják a legkomolyabb jelöltnek.

Pártközi értekezlet a kormányzó jogköréről

A képviselőház elnöki fogadótermében pénteken délután egy órakor *Huszár* Károly miniszterelnök elnöklésével ült össze a pártközi konferencia, amely az ideiglenes államfői hatalom gyakorlásáról szóló törvényjavaslatot vette ujra tárgyalás alá. Az értekezleten a Kisgazdapárt és a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának ugyanaz a hat-hat tagja vett részt, akik a multkori tanácskozáson is jelen voltak, továbbá gróf *Andrássy* Gyula, báró *Szterényi* József és a demokraták részéről *Ugron* Gábor.

A konferencián gróf *Andrássy* Gyulának azt az előterjesztését, hogy az ideiglenes államfőnek a házfeloszlatásra vonatkozó jogát még jobban ki kell terjeszteni, *leszavazták.* Andrássy — mint a „Pesti Napló"-ban már kifejtette — azt kivánta, adjanak jogot a kormányzónak arra, hogy feloszlathassa a Házat, ha munkaképtelennek találja a nemzetgyülést, vagy az káros tevékenységet fejt ki. A pénteki pártközi értekezleten Andrássy nagy beszédet mondott a maga felfogásának megerősitésére, kifejtette, hogy nem szabad lehetetlenné tenni a nemzetnek a nemzetgyülés felett való itélkezési jogát.

Amikor pedig azt látta Andrássy, hogy a pártközi konferencia nem hajlik az ő felfogása felé, azt a garanciát ajánlotta, hogy a kormányzó csupán a Kuria, illetőleg a közigazgatási biróság elnökének hozzájárulásával oszlathassa fel a nemzetgyülést.

Andrássy Gyula a pártközi konferencián azzal érvelt a kormányzó korlátlan házfeloszlatási joga mellett, hogy nem szabad azt a látszatot kelteni, mintha a nemzetgyülés félne a nemzet elé lépni. Utalt arra, hogy a nemzetgyülés munkájának meddőségét előidézheti az a körülmény is, hogy két egyformán erős párt van és egyik sem tudja a maga akaratát érvényesiteni. A házfeloszlatás joga, amelylyel a király is felruházva volt, Andrássy szerint *a nemzet javára* szolgálhat.

Kováts J. István megállapitja, hogy a törvényjavaslat mostani szövege már a pártközi megegyezésnek az eredménye, a Kisgazdapárt amugy is sok pontot kifogásolt és ha most ismét megbolygatják a szöveget, ugy a javaslat elfogadását még inkább veszélyeztetik ezzel. A konszolidált jogállapothoz a nemzetgyülés együttléte szükséges, ki vállalja a felelősséget azért, mik történhetnének az alatt a három hónap alatt, amig az uj nemzetgyülés összejönne? A kormányzó abszolut házfeloszlatási joga tág teret nyithatna bizonyos puccskisérleteknek.

Ernszt Sándor, *Dömötör* Mihály, *Ereky* Károly hasonló értelemben szólaltak fel. *Szmrecsányi* György tiltakozott az ellen a gyanusitás ellen, hogy ő a volt király ágense. *Szterényi* József és *Haller* István a korlátlan házfeloszlatás mellett beszéltek, később már csak azt kivánták, hogy ezt a pontot kapcsolják most ki, de *Ugron* Gábor a pártok megegyezésének feltétlen respektálását követelte. Gróf *Andrássy* Gyula erre távozott, *Huszár* miniszterelnök pedig megállapitotta, hogy a pártközi konferencia változatlanul ragaszkodik a törvényjavaslatnak pártközi megegyezéssel módositott szövegéhez, amely az ismert korlátok közé szoritja a kormányzó házfeloszlatási jogát.

Hétfőn tehát a javaslat változatlan szöveggel kerül a nemzetgyülés elé, ahol előreláthatólag szintén leszavazzák Andrássyt.

A keresztény pártban az a felfogás, ha a házfeloszlatás dolgába bevonnák a kuriai vagy közigazgatási birósági elnököt, sokkal jobban megkötnék a kormányzó kezét, mint ahogy a javaslat megköti.

A képviselők napidija

A nemzetgyülés pénteki ülése után megalakultak a bizottságok. A gazdasági bizottság ülésén *Rakovszky* István elnök felszólitotta a bizottság tagjait, hogy érdeklődjenek pártjukban aziránt, milyen napidijakra reflektálnak a változott viszonyok között a képviselők. A jövő héten a pártok értekezletei foglalkozni fognak ezzel a kérdéssel. Általában az a vélemény, hogy *száz koronás napidijakat* kapjanak a képviselők, de csak azokra a napokra, amelyeken ülés ván. Több képviselő azzal a kéréssel fordult Rakovszky elnökhöz, hogy két heti ülésezés után két heti szünetet tartson a nemzetgyülés, mert a vidéki honatyák otthon dolgukat végezni akarják. Az elnök előadta, hogy *két és fél heti ülésezés után tiz napi szünetet akar tartani minden hónapban.* Ezt a gazdasági bizottság tagjai is helyeselték.

Nem oszlatják fel a szociáldemokrata pártot

Néhány estilapban az a hir jelent meg, hogy Somogyi Béla meggyilkolásával kapcsolatban a szociáldemokrata párt politikai álláspontját revideálni fogja. E közlemények szerint a párt választmányának legközelebbi ülésén felvetik a kérdést, hogy van-e egyáltalán értelme a párt létezésének és annak, hogy a párt hivatalos lapja, a „Népszava" továbbra is megjelenjen. E közlemények nyomán az a hir terjedt el, hogy a szombati választmányi ülés ki fogja mondani a szociáldemokrata párt feloszlatását, megszünteti a párttitkárságot, a pártszervezeteket és nem jelenteti meg többé a párt hivatalos organumát, a Népszavát.

Érdeklődtünk e közlemények valódisága iránt és a párt részéről azt a felvilágositást kaptuk, hogy *e közlemények nem igazak. A párt vezetősége nem is gondol a párt feloszlatására és arra, hogy beszüntesse a Népszavát.*

Rakovszky az ujságirókhoz

A parlamenti tudósitók pénteken délben tisztelegtek a Ház elnökénél, *Rakovszky* Istvánnál, akit a hirlapirók nevében *Lenkey* Gusztáv szerkesztő üdvözölt.

Rakovszky hosszabb beszéddel válaszolt. Az elnöki székben — ugymond — az lesz a törekvése, hogy véget vessen annak az átkozott régi rendszernek, amelyet 1874 óta behoztak, amely az ellenzékben nem ellenfelet, hanem minden eszközzel üldözendő *ellenséget* látott. Elérkeztünk a *legutolsó stációra,* össze kell egyesült erővel fognunk, mert máskép az ország elbukott.

Keresik Somogyi Béla gyilkosait

Revolverlövéssel ölték meg a Népszava szerkesztőjét — Ujabb tanuk jelentkeztek — Felboncolták a holttestet

(*Saját tudósitónktól.*) A katonai és rendőri hatóságok csütörtök reggel óta szüntelenül nyomoznak a tragikus végü *Somogyi* Béla és *Bacsó* Béla emberteien gyilkosai után, fájdalommal kell azonban megállapitani, hogy a nyomozás mindezideig ha nem is jutott éppen holtpontra, *de semmiféle eredményt nem tud produkálni.* Minden perc uyyan ujabb és ujabb tanukat vet a főkapitányság épületébe, ezekből a tanuvallomásokból azonban ujra és ujra csak az a tény szürődik le, hogy a gyilkosok *automobilon* vitték áldozataikat a kivégzés helyszinére, de hogy kik voltak a gyilkosok, hányan voltak, katonák voltak-e vagy civilek, ezt még titok fedi. A katonai hatóságok állandó kontaktusban vannak a rendőrséggel, amely az illetékes faktoroknak lehetőleg óráról-órára pontos és kimeritő felvilágositást ad az egész lefolytatott nyomozás eredményeiről. A fővezérség a maga részéről ma ujból táviratilag megkereste vidéki exponenseit, hogy nyomozzanak saját hatáskörükben és esetleges megfigyeléseikről tegyenek nyomban jelentést. Ez az egyetlen megnyugtató tény: *a fővezérlet és a polgári hatóságok kézre akarják keritem ennek a nemtelen gyilkosságnak barbár szerzőit, bárkik is legyenek és bárhol is rejtőzködjenek.* Ez a tény, amennyire vigasztaló, annyira megnyugtató is a jövőre nézve.

A pénteki nap számos detektiv járta végig *Sárföy* detektivfőnökhelyettes utmutatása alapján a Népszinház-utca, Conti-utca és Csokonai-utca házait, mindenütt megkérdezték a lakókat, nem emlékeznek-e egy automobilra, amely a kritikus időben ott tartózkodott, vagy egy jelenetre, amikor két embert egy automobilba *belekényszeritettek.* A főkapitányságon sorra jelentkeznek a tanuk, akik látni véltek egy autót a jelzett időben, ezek a tanuvallomások azonban egymásnak *ellentmondanak,* végeredményben azt a következtetést kell levonni, hogy Somogyiékat egy *ponyvatetős* nagyobbszerü katonai automobilon vitték el. Nagy Károly detektivfőnök berendelte mindazokat a rendőröket, akik a gyilkosság idején a Váci-uton teljesitettek szolgálatot. A szolgálatban álló rendőrök emlékeztek egy bizonyos autóra,

amely az ujpesti vámsorompón keresztülhajtott, sőt az egyik tanuvallomás szerint az autó oldala erősen nekiütődött a sorompófának, az autó lassitott is egy pillanatra, de azután ujból féktelen sebességgel tovább rohant.

A gyilkosság helyszinén, — mint azt már jeleztettük — nagyobb mennyiségü kifolyt olajat találtak és ezzel a ténnyel összevág, hogy az automobil oldalára erősitett *olajtömlő megsérülhetett.*

A főkapitányságra egyébként be is szállitották egy teljesen összelapitott olajtartályt, aminőt automobilokra szerelnek fel és amelyet az Ujpest irányában haladó uton találtak.

A pénteki nap folyamán ujból alaposan megvizsgálták azt a helyet, ahol a gyilkosság történt, s az automobilkerekek nyomaiból megállapitották, hogy minden valószinüség szerint teljesen *uj, Godrich-pneumatik* fedte a gyilkos automobil kerekeit. Vannak már kombinációk az autó számára vonatkozóan is, ezek szerint az a bizonyos automobil *nincsen Budapesten lajstromozva,* hanem vidéki kocsi, amely a jelek szerint *Sopronból* érkezett.

Ujabb tanuk jelentkeztek

Péntek délután a rendőrség kihallgatta Somogyi Gusztáv alagi lakost, aki tizenhetedikén este háromnegyedtiz óra tájban Dunakesziről a vizmü telepre ment. Utközben találkozott az autóval, amely ott állt az országuton. Még mielőtt közel ért volna az autóhoz, *két lövést hallott,* ugyanekkor az autó körül két ember foglalatoskodott. *Az egyik bőrkabátos, sofőrsapkás, a másik hosszu kabátos, világosabb szinü, puhakalapos, polgári ruhás egyén volt.* Amikor közvetlenül az autó mellé ért, látta, amint több férfi, akiknek ruházatát a sötétben nem tudta kivenni, a Duna felé halad és mintha *cipeltek volna valamit.* Amikor elhagyta már az autót, ugyanabból az irányból, amelyben a csoport a Duna felé mozgott, ujra lövést hallott. Az egyik lövésnek fényét is látta. Emlékezete szerint ponyva volt az autó tetje. Amikor már a vizmütelepre ért, látta, hogy az autó ujból visszahalad Ujpest felé. Jelentkezett egy gödi lakos, aki ugyancsak tizenhetedikén este tiz óra tájban kocsijával haladt az országuton és ott egy álló, félig nyitott, vászonernyős autót pillantott meg. Két ember foglalatoskodott az autó körül. Az egyiken mintha szürkés katonaköpenyeg lett volna, a másiknak ruházatát nem figyelte meg. Jelentkezett egy másik tanu, aki tizenhetedikén este negyedkilenc óra tájban a Nemzeti Szinháznak a Népszinház-utca és a Bökk Szilárd-utca felé eső sötét részen egy autót látott állni. Arra nem emlékszik, hogy nyitott volt-e vagy csukott és hogy kik ültek benne, azt sem tudja.

Felboncolták Somogyi holttestét

Pénteken délután négy órakor az ujpesti temető halottasházában megkezdték *Somogyi* Béla holttestének boncolását. A boncolás megkezdéséig a holttest jégen pihent. A boncolásnál jelen volt *Hajós* Zsigmond táblabiró, a pestvidéki törvényszék vizsgálóbirája, aki ugy rendelkezett, hogy a boncolást három orvosszakértő végezze. A boncolást *Gyulai* Elemér egyetemi magántanár, dr *Andreánszky* Jenő, a pestvidéki törvényszék orvosa és dr. *Héderváry* Ernő ujpesti hatósági orvos végezte. Mielőtt hozzáfogtak volna a boncoláshoz, a vizsgálóbiró rendeletére a holttest *személyazonosságát* állapitották meg és ecélból több tanut hallgattak ki. Valamennyien agnoszkálták Somogyi Béla holttestét. Erről az eljárásról külön jegyzőkönyvet vettek fel. A rendőrség részéről *Barabás* Béla rendőrfogalmazó jelent meg a boncolásnál, aki este jelentette *Marinovich* főkapitányhelyettesnek a boncolás eddigi eredményét. Eszerint

Somogyi fejét hét, tompa tárgytól, esetleg vasbottól eredő sérülés érte el. A koponya jobb hátsó részén belövési nyilás van, a kilövési csatorna a jobb szem.

Ebből tehát már meg lehetett állapitani, hogy a szerencsétlen Somogyi jobbszemének hiányát ez a lövés okozta. Az orvosi megállapitás szerint a holttest *már halva került a vizbe.* Az orvosi megállapitásból most már világos az is, hogy *lövés ölte meg Somogyit, az a lövés,* amelyet több tanu hallott. A második lövés minden valószinüség szerint *Bacsó Bélának végezte ki életét.*

Jelentkezik egy szemtanu

Az este folyamán telefonon értesitették a főkapitányságot Felsőgödről, hogy ott egy tanu jelentkezett,

aki állitólag szemtanuja lett volna a gyilkosságnak. A rendőrség nyomban intézkedett, hogy ezt a tanut lehetőleg még a pénteken este kihallgathassák.

Keresik Bacsó holttestét

Az eltünt *Bacsó* Béla hirlapiróra vonatkozólag a rendőrség ma Csepel, Thökől, Ercsi, Ráckeve, Adony, Dömsöd, Dunapentele, Dunavecse, Dunaföldvár, Dunapataj és Kalocsa elöljáróságaihoz a következő távirati megkeresést intézte:

E hónap 17-én este 9 és 10 óra között Bacsó Béla harminc éves magas, nyulánk termetü, hosszu felfésült haju, beretvált bajuszu, kis hegyes orru ujságiró Dunakeszi határa közelében a Dunába dobatott. Feje tetején valószinüleg sérülés látható, lehet rajta lövéstől eredő sérülés is. Fekete, csikos ruha, fekete csikos nadrág, rövid sötétkék kabát, sötétkék télikabát, puha elejü fehér ing, puha gallér, sötét szinü, hosszu kötött nyakkendő, hosszu alsónadrág volt rajta. Balkezén karkötő óra. A holttest kifogása esetén értesitse a főkapitányságot.

Szemtanuk jelentkezzenek!

Az államrendőrség ma a következő felhivást adta ki: A rendőrség felkéri mindazokat, akik e hónap 17-én, kedden este hét és kilenc óra között a Conti-utca, illetve a Népszinház-utca valamint a Rákóczi-uton a volt Orient-szálló tájékán, illetve a VIII. kerületnek Népszinház-utcától, valamint a Conti-utcától jobbra és balra eső részében tartózkodtak és ott egy nagyobb nyitott, de előre húzható ponyvafedéllel biró két reflektor lámpával felszerelt automobilt láttak állani, vagy cirkálni, ugyszintén azokat, akik esetleg valamely dulakodásnak, vagy annak lettek volna tanui, hogy több személy egy, vagy két ellenkezni látszó egyént tuszkolt be az automobilba: az államrendőrség bünügyi osztályánál (Ferenc József-tér 7.) tanuvallomás tételére sürgősen jelentkezzenek.

Tizezer korona jutalom

A belügyminiszter hozzájárult a főkapitánynak ama előterjesztéséhez, hogy a gyilkosok kézrekeritőjének *tizezer* korona jutalmat adjanak. Ezt a jutalmat megkapják azok is, akik olyan adatokat jelentenek be, amelyek a gyilkosok elfogatásához hozzásegitenek.

Ujabb eltünések

Szerdán este *Müller* István szegedi mérnök, *Balassa* József joghallgató és *Major* Dezső hirlapiró együtt vacsoráztak a Britannia-szálloda étteremben. Vacsora után összeszólalkoztak valahogyan az étteremben lévő katonaruhás egyénekkel és ezt követőleg mind a három polgári egyén eltünt. Jelentést tettek az esetről az eltüntek hozzátartozói a főkapitányságon, ahol nyomban nyomozást inditottak az illetők hollétének kipuhatolása iránt. Ezenkivül jelentést tettek *Huszár* Károly miniszterelnöknek is, aki szigoru rendeletet bocsátott ki az eltünések dolgában, sőt erélyes és sürgős nyomozás meginditását rendelte el hónapokra viszszamenőleg a bejelentett gyanus eltünések felderitése céljából. A belügyminiszter ugyancsak rendeletet adott ki, hogy ezeket az eltünési ügyeket sürgősen, a legnagyobb apparátussal, körültekintéssel és a legpéldásabb szigorral nyomozzák ki és az eredményről haladéktalanul tegyenek jelentést.

Ujságirók ülése

A Magyarországi Ujságirók Egyesületének és az Otthon Irók és Hirlapirók Körének választmánya *Somogyi* Béla halála ügyében szombaton délután három órakor együttes ülést tart az Otthon tanácskozó termében. Az ülésre a tárgy fontosságánál fogva a tagok is meghivatnak.

Buda felébredt

(*Saját tudósitónktól.*) Budán, a Fő-utca egyik vendéglőjébe érdekes gyülést hivtak össze. A tudósokat, irókat, müvészeket invitálták meg és a meghivásnak főkelléke az volt, hogy a különböző kategóriába eső urak budai lakosok legyenek. A tanácskozás célja, ugy tudjuk, az, hogy a tudományok müvelői és a muzsák barátai külön budai egyesületet alakitsanak. Lehetne ezt a tervet bizonyos féltékenységgel is nézni a pesti oldalról, azonban minket egy más gondolat fog meg. Azt látjuk a budai urak törekvéséből is, hogy a fővárosnak komolyabb és csendesebb fele megmozdult a gyorsabb ütemü élet számára.

A mostani mozgalom ennek csupán egyik jelensége. Aki a pestinél nehezebben hozzáférhető budai életet figyeli, észrevehette, hogy annak vérkeringésében érdekes változás történt az utóbbi hónapok alatt. Összecsik ez a szimptóma a magyar nemzeti érzés ujjáébredésével, a nagy megmozdulással, amely az egész országon végiglüktetett. Mintha valami álomfátyolt szedtek volna le Budáról, az emberei ugy megfrissültek egyszerre. A budai korzók nemcsak a méla ábrándok és a nyugdijas lábak utjai — politikát csinálnak ott a napsütéses télvégi délidőkön, akár hajdan a Kossuth Lajos-utcán. A kávéházakban nem alusznak el bécsi lapok mellett rosszkedvü öregurak, hanem lelkes asztaltársaságok fiataljai vitatkoznak, mint egykor a Pilvaxban. Sürün vannak társas összejövetelek, mindenfelé gyüléseznek és a lámpafénynyel együtt hangzivatarok ömlenek ki az utcára.

Buda érdeklődik, sőt mi több ennél, aktivitásba lépett. Buda felébredt. Kedves és egyuttal komoly jelenség ez a megfiatalodás, amelynek kétségtelenül a főváros jövendő karakterére kihatása lesz. Eddig a budai oldal erősen passziv volt. A rossz cselekedetekben is, de a jókban is. Hogy ugy mondjuk, a készet várta Pesttől és ha megkapta, nem volt mindig megelégedve vele. Ezt csendesen kifejezésre is juttatta, csendesen, de — valljuk be — a szelid megnyilatkozási forma mélyén is egy kis epével. A pesti ember és a pesti élet lenézése volt benne ebben a szelid kritikában mindig.

Azt mondtuk Budáról, hogy szerény, holott nem mondtunk egészen igazat. Szerény volt, de ugyanannyira kényelmes is. A dolog könnyebb oldalát fogta meg s amikor mindent elfogadott Pesttől, egyuttal rá is háritott minden kezdeményező munkát és minden felelősséget. Most azután hangosabban ki merte mondani Buda, hogy Pesttel nincsen megelégedve, de nem állt meg ezen a féluton, hanem ugyanekkor megmozdult, hogy maga is résztvegyen az irányitásban és a felelősségben. Ez az elhatározás jelentkezik most a budai társadalmi és politikai mozgalmakban, amelyek nemcsak arra jók, hogy Buda is hallassa szavát, hanem arra is, hogy a figyelmet jobban maga felé vonzza. Ezzel talán azt is eléri majd, hogy a pesti ember számára nem lesz közelebb a keleti tengeri partvidék, mint Buda sok ismeretlen szépsége. Bizonyára a most tanácskozó budai tudósok és müvészek is igy gondolják ezt.

Benes — a sanda mészáros

A magyaroknak szól, hogy Párisban is értsék

A cseh nemzetgyülés mai ülésén *Dula* képviselő és társai interpellációt intéztek a külügyminiszterhez arról, hogy *minő stádiumban van a magyarokkal való béketárgyalás* és miképen igyekszik a miniszter és a cseh békedelegáció megóvni a cseh köztársaság érdekeit a magyar propagandával szemben.

Dr. *Benes* külügyminiszter elmondta, hogy a *Szent István* koronája egykori területének *előkelő uralkodóosztályai által képviselt magyar népet az összes szövetségesek egyértelmüen a legfőbb bünsegédnek, ha nem is főbünösnek mondották ki.*

Az egész világ felfogta, hogy valójában a *háborut* sokkal inkább *Budapesten*, mint Bécsben *készitették elő.* (?!) A miniszter azt hiszi, hogy ezt a történelem igazolni fogja. Ma, amikor már nem lehet a megtörtént dolgokat megváltoztatni, szükséges, hogy a magyar nép és különösen annak demokratikus rétegei tisztán lássák a háboru előtti helyzetet, a háboru során történt eseményeket és azt a büntetést, amely azoknak elkerülhetetlen következménye. A miniszter megállapitja, hogy különösen az a magyar propaganda, amelyet ma folytatnak, ugy a szövetségesek országaiban, mint egyes semleges államokban, ugyanazokat az irányzatokat és célokat szolgálja, mint a háboru előtt és a háboru folyamán a tót néppel szemben követett egész propaganda és az egész magyar politika. A miniszter határozottan megállapitja, hogy a tótföldi magyaroknak egyáltalán nincs okuk panaszra.

A magyar lakosságnak, amely a Tótföldön nagy előjogokkal birt, az átalakulás után is meghagyták minden jogát. Megállapitja továbbá a miniszter, hogy a magyar kormány a csehekkel szemben nem járt el loyálisan, mikor Csehország és Magyarország közt a határ meg van állapitva, mikor kötelezettséget vállalt, hogy mindazt, ami a béke aláirásáig történt, mindenben respektálni fogják és mert ezenkivül olyan cselekményeket követett el, amelyek ellenkeznek az elvállalt kötelezettségekkel és amelyeket illoyálisnak lehet mondani. A cseh kormánynak bizonyitékok vannak a kezében arra, hogy *ugynevezett tót légiót állitottak fel.* A cseh kormány hajlandó és hajlandó is marad Budapesttel megállapodásra lépni, ha a magyarok elismerik és aláirják a párisi békét.

A miniszter ezután szembeszállott a magyar békedelegáció Párisban előadott statisztikai adataival, és megállapitja, hogy az az állitás, hogy a Tótföldön egymillió magyar ember él, teljesen téves. A miniszter hangsulyozza, hogy a párisi béketárgyalásokon a csehek is fájó áldozatot hoztak és hogy több mint 500.000 tót testvérünk maradt magyar területen. Ezzel a magyar lakosságban való veszteséget a tót lakosság elvesztése nagyjában, ha nem is egészen, kiegyenliti.

Beszéde további során kijelentette a miniszter, hogy a háboru bebizonyitotta, hogy a *természetes határok kérdése egyáltalán nem döntő.* (?) Egész csomó állam van, amelynek nincs természetes határa, de nem is lehet és mégis igen jól megél. A magyar kormánynak a követelésével szemben, hogy a Magyarországtól elszakitandó területen népszavazást rendezzenek, kijelenti a miniszter, hogy ennek a követelésnek csak az a célja, hogy zavart, bizonytalanságot, visszavonást és anarchiát okozzon egész Középeurópában, különösen pedig a cseh köztársaságban, Jugoszláviában és Romániában. A magyarok azt hiszik, hogy ezzel fokozzák a nemzeti helyzet mai bizonytalanságát, ezzel javitanak a magyarok helyzetén és esetleges válság esetén az uj népszavazási agitáció általános katasztrófára vezethet. Ezt a taktikázást nyilvánosan le kell leplezniünk és határozottan vissza kell utasitanunk. Békét, nyugalmat, rendet és konszolidációt akarunk ugy nálunk, mint a szomszédos országokban.

A magyar propagandának azt a követelését, hogy *Pozsony városa Magyarországé legyen*, a miniszter nyomatékkal *visszautasitja*, hangsulyozva, hogy Pozsony nem magyar város, sohasem is volt az és hogy ott csak jelentéktelen magyar kisebbség él. A magyarokkal való tárgyalások miatt szükségesnek tartja kijelenteni, hogy a csehek, amint azt már gyakran hangsulyozták, a külügyekben békeszeretö politikát követnek és hogy ilyen politikát akarnak követni a jövőben a magyarokkal szemben is. A cseh kormány hajlandó a magyarokkal minden olyan kérdésben, amelynek megoldását a jó szomszédság kivánhatja, megállapodásra törekedni.

Beszéde végén a miniszter a tót klubhoz tartozó képviselők kérdésére felelve, a magyar szomszédokkal szemben követendő jövendő politikájára nézve kijelentette, hogy a kormány középeurópai béke és ujjáépitési politikát akar követni, éppugy, amint azt összes szövetségeseivel egyetértve Oroszországgal szemben tette és örömmel állapitja meg, hogy a kormány ugy ebben a kérdésben, mint minden más ügyben, lényegileg mindig nagy szövetségeseivel összhangban állott. Ezt a lojális szövetséges politikát, mondotta végül a miniszter, fogjuk szövetségeseinkkel együtt jövőre is követni a magyarokkal szemben.

Tizenkét millió halott

A háboru vér- és pénzáldozata — Ausztria és Magyarország két millió embert veszitett

A kopenhágai „Studiengesellschaft für die sozialen Folgen des Krieges" (a háboru szociális következményeit tanulmányozó társaság) részletes adatokat közöl a háboru áldozatairól. Borzalmas számok ezek, — annál borzalmasabbak, mert megtudjuk belőlük, hogy azoknak a száma, akik fegyverrel a kezükben, a harctereken estek el, valósággal eltörpül a polgári lakosság pusztulása és különösen a blokád áldozatainak a száma mellett.

A kopenhágai társaság adatai szerint Európa 1914-től 1919 közepéig *harmincötmilliónál több embert* vesztett. Ebben a számba azonban néhány kisebb országnak, mint Portugáliának, Görögországnak és Montenegrónak a vérvesztesége *nincsen beszámitva*, ugyszintén nem vették tekintetbe az európai Törökország, valamint a semleges országok veszteségeit. A háborus veszteségeknek megfelelően *az összlakosság száma is csökkent*, még pedig 1913 és 1919 között *négyszázegymillióról, mintegy háromszáznyolcvankilencmillióra.* Az összveszteség a következőképpen oszlik el: *huszmilliót a születések csökkenése és tizenötmilliónyi veszteséget a halandóság növekedése okozott.*

A harctereken csaknem tizmillió ember pusztult el. Minthogy az összveszteség főleg a férfinemet sujtotta, most az arány a férfiak és a nők között, valamint a felnőttek és a gyermekek között teljesen eltolódott. Mig a háboru előtt ezer férfival szemben ezerhuszonhat nő volt, *most az arány ezer az ezernyolcvanhoz. Igy a nők létszámtöbblete 5.2 millióról körülbelül 15 millióra szökött fel.* A legkedvezőtlenebb az arány a tizennyolc és negyvenöt év közötti lakosságnál Németországban, *Magyarországon*, Ausztriában, Angliában, Franciaországban és Olaszországban, mert mig a háboru előtt ezer férfival szemben ezernegyvenöt nő volt, most a háboru után *ezer az ezerkétszázöthöz* az arány. Az 1914 és 1919 között született gyermekek száma egyharmaddal kisebb a normális békelétszámnál. A fegyverképes férfiak száma mintegy *tizenkét százalékkal* csökkent. Hozzá kell számitani, hogy még sok millió ember, aki élve maradt, sulyosan megrokkant. A háboru az európai népek munkabiró lakosságának a javát pusztitotta el. *Az egész földön az elesettek száma tizenkétmillió, az összveszteség pedig negyvenmillió ember.*

A volt osztrák-magyar monarkia területére vonatkozóan a társaság a következő számokat közli: *1915 és 1918 között a születések hárommilliókétszázötvenezerrel csökkentek, 1919 első felében pedig mintegy négyszáznyolcvanegyezerrel.* A születések csökkenése valamennyi hadviselő állam között *a legnagyobb Ausztriában és Magyarországon*, ahol — a békeévek arányához képest — *az évi veszteségnek ötvenhárom százalékát* teszi ki. Franciaországban és Németországban nem sokkal kisebb az arány, mig Angliában a központi hatalmak és Franciaországban beállott veszteségnek mintegy *egyharmadát* állapitották meg.

A halandóság Ausztriában és Magyarországon, Boszniában és Hercegovinában 1918 végéig 1.5 millióval emelkedett. Ez azonban nem pontos szám, a társaság jelentése hangsulyozza, hogy az ujabb jelentések szerint *a blokád hatása sokkal nagyobb volt*, mint ahogy eredetileg gondolták. A harctereken elesettek száma szintén *nagyobb mint amennyit eredetileg kiszámitottak*, ugy hogy a halottak számának emelkedése 1.7—1.8 millióban állapitható meg. Ausztriában és Magyarországon *még 1919-ben is rendkivül nagy volt a halandóság*, ugy hogy 1919 közepén a háboru halottainak száma *csaknem kétmillióra* tehető. Ebből *1.5 milliót tesz ki a harctereken elesettek száma.*

Ezek a számok körülbelül megmutatják, hogy emberekben milyen borzalmas áldozatokat követelt a háboru. Hogy *mennyi anyagot* pusztitott el a háboru, *milyen óriási összegekbe* került a nagy mészárlás, arról egyelőre csak Angliára nézve vannak némi adataink. Tegnap ugyanis *Chamberlain* kincstári államtitkár az alsóházban kijelentette, hogy a szövetségeseknek a háboru folyamán nyujtott előlegekből Angliával szemben származó kötelezettségeik a következők: Oroszország *589*, Franciaország *470,5*, Belgium *86,5*, a többi szövetséges állam *71 millió angol font.* Ez összegekben nem foglaltatnak a helyreállitásokra nyujtott előlegek, amelyek összesen *21.5 millió* angol fontot tesznek évente. Chamberlain kijelentette továbbá, hogy *az angol kormány hozzájárult ahhoz, hogy a londoni piacon francia kölcsönt bocsátanak ki.* E kölcsönjegyzés eredményét kizárólag angliai beszállásokra fogják forditani. A kölcsön nagyságát és kibocsátásának időpontját még nem állapitották meg. És ez csak Anglia kiadása és csak azok a milliárdok, amelyeket ez az ország szövetségeseire költött. A háborus költségeknek ez a kis része azonban már némi fogalmat ad arról, hogy menynyivel lett szegényebb az emberiség ebben a rettenetes világpusztulásban . . .

Wilsonné kormányozza az Uniót

Lansing csak „strohmann" volt? — Lemond az amerikai hadügyminiszter is

A *Frankfurter Zeitung* jelenti Newyorkból: A newyorki lapok washingtoni tudósitói azt állitják, hogy *az államügyeket Wilson felesége és magántitkára vezeti.* A *World* cimü lap orvosi szakvéleményt közöl, amely kivánatosnak mondja Wilson visszalépését. Marshall alelnök olyan politikai programmot hirdet, amely részben ellentétes Wilsonéval. Hágán át Washingtonból érkező hirek szerint Wilson állapota nagyon rosszra fordult. 18-ikára virradó éjjel egy ideggyógyászt hivtak a Fehér-házba.

Londoni távirat megerősiti azt a hirt, hogy *Wilson* memorandumban közölte a szövetségesekkel, hogy az Egyesült Államok kormánya kénytelen *a békeszerződést a szenátusban visszavonni és lemondani a Franciaországgal való megegyezésről*, ha a szövetségesek hozzájárulnak az adriai kérdésnek olyan megoldásához, amelyet az Unio nem helyesel. Az alsóházban *Carson* interpellációt terjesztett be és azt kérdezte, hogy *eredetileg éleshangu jegyzéket* készitettek-e és hogy a jegyzéket később lord *Grey, Cecil* Robert és *Chamberlain* közbenjárására vetették-e el. *Bonar Law* azt felelte, hogy *ennek a föltevésnek semmi alapja nincs.* Fölöslegesnek tartja annak kijelentését, hogy a konferencián

a szövetséges hatalmaknak egyetlen olyan képviselőjük sincs, aki ne tartaná a legfontosabb körülménynek, hogy a konferencia az Egyesült-Államok kormányával és népével egyetértően hozza meg határozatait.

Egyébként, mint Washingtonból jelentik, a francia és az angol kormány válaszjegyzékét már megkapták a Fehér Házban.

Az „Echo de Paris" washingtoni tudósitójának információja szerint lord *Grey* levele, *Lansing lemondása* és Wilsonnak a fiumei kérdésre vonatkozó jegyzéke *kedvezőtlenül befolyásolják a békeszerződés ratifikálásának kérdését*, mert

most már általában lehetetlennek tartják a ratifikálást.

A szenátus meg van győződve róla, hogy nem kötheti tekintélyét az európai kérdéshez és hogy *nem engedheti meg Amerikának az európai ügyekbe való beavatkozását.* Wilson hivei kijelentik ezzel szemben, hogy *az elnök egyáltalán nem fenyegetődött* Amerika teljes visszavonulásával az európai ügyektől, csak azt akarta közölni, hogy *Amerika nem vehet részt tovább az adriai kérdés rendezésében*, ha álláspontját a szövetségesek nem fogadják el. Lansing lemondása miatt hir szerint *Baker hadügyi államtitkár is lemond.*

Ezzel szemben a „Manchester Guardian" newyorki tudósitója kifejti, hogy

a Lansing-ügy sokkal inkább Wilson betegségével összefüggő incidens, semmint jelentős diplomáciai esemény.

Lansing régi szabásu amerikai ügyvéd, aki inkább a procedurák bonyolitása iránt érdeklődik. Politikai vezetőember sohasem volt és a valóságban *politikai dolgokban* soha tanácsát nem kérték ki. Soha még csak nem is kerülte azt a látszatot, hogy nem egyéb, mint *Wilson gondolatainak tolmácsa.* Feladata ekképen hivatalnok jellegü volt. Lansing és Wilson között intellektuális szellemi rokonság soha nem volt.